

Qeyri-neft sənayesinin sürətli inkişafı vergitutma bazasını genişləndirir

Modernləşmə istiqamətində davamlı tədbirlər həyata keçirən Azərbaycanın son illərdə başlıca hədəf olaraq müəyyənləşdirdiyi əsas məqsədlərdən biri də iqtisadiyyatın şaxələndirilməsidir. Ölkənin ümumi daxili məhsulunun strukturunda, büdcə gəlirlərinin formalaşmasında və vergi daxilolmalarında təbii ehtiyatlar amilinin xüsusi çəkisinin azaldılması istiqamətində həyata keçirilən səmərəli tədbirlər də məhz bu məqsəddən irəli gəlir.

Rəqabətə davamlı sənaye məhsulları istehsalının dəstəklənməsi və ixrac yönümlü istehsal sahələrinin yaradılmasının təşviqi qeyri-neft sektorunun inkişafına dəstək tədbirlərinin əsasını təşkil edir. Uzunmüddətli perspektivdə iqtisadiyyatın davamlı və taraz inkişafına hesablanan bu iqtisadi siyasət 2012-ci ilin ilk rübündə sənayeləşmə sahəsində də mühüm irəliləyişlərə zəmin yaradıb. Nazirlər Kabinetinin 2012-ci ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclasında açıqlanan statistik göstəricilər bunu bir daha təsdiqləyir. 2012-ci ilin birinci rübündə sənayedə fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektləri tərəfindən 9,4 milyard manatlıq məhsul istehsal olunub və xidmətlər göstərilib.

Ölkənin sənaye potensialının səmərəli realizəsi istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində xüsusən də qeyri-neft sənaye bölməsində istehsalın həcmi artaraq 16,5%-ə çatıb ki, bu da müstəqillik dövrünün rekord göstəricisi sayılır. 2011-ci ilin yekunlarına görə, qeyri-neft sənayesində artım dinamikası kifayət qədər yüksək - 11,1% olmuşdu.

Ekspertlərin fikrincə, qeyri-neft sənayesinin artımı, əsasən, ölkədə güclü sənaye potensialının inkişafına stimül yaradan zəngin xammal bazasının mövcudluğu və nəhəng sənaye kompleksləri infrastrukturları ilə bağlıdır. Bakı, Sumqayıt və Gəncə şəhərlərinin sənayeləşmənin mərkəzi rayonlarına çevrilməsinə baxmayaraq, bölgələrdəki xammal infrastrukturunda başlıca rol oynayan Daşkəsən, Gədəbəy, Naxçıvan, Mingəçevirin sənaye marşrutunun bazası olması danılmazdır.

Ümumilikdə, cari ilin ilk rübündə sənaye məhsulunun 78,3%-i mədənçixarma bölməsində, 15,9%-i emal bölməsində, 5,3%-i elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı bölməsində, 0,5%-i isə su təchizatı, tullantıların təmizlənməsi və emalı bölməsində istehsal olunub. Özəl bölmədə istehsalın həcmi sənaye məhsulunun 82,5%-ni təşkil edib, ümumi istehsalın 92,5%-i sənaye mallarının (əmtələrin), 7,5%-i isə sənaye xarakterli xidmətlərin istehsalı hesabına yaradılib. 2012-ci ilin mart ayında sənaye müəssisələrinin anbarlarında hazır məhsul ehtiyatlarının qalıqları 7,5 milyon manat artaraq aprel ayının əvvəlinə 289,7 milyon manat təşkil edib.

Sənayeləşmə istiqamətində ən mühüm addım isə son illərdə ölkədə texnoparkların yaradılmasıdır. Energetika sənayesinin inkişafı, o cümlədən alternativ enerji mənbələrindən istifadənin sürətləndirilməsi və bu sahədə yeni istehsal obyektlərinin yaradılması üzrə də zəruri işlər görülür. Mütəxəssislərin fikrincə, Sumqayıt Kimya Sənaye Parkı, Balaxanı Sənaye Parkı iqtisadiyyatın modernləşməsini, innovativ iqtisadiyyatın formalaşmasını, sahibkarlığın inkişafını sürətləndirəcək, idxaldan asılılığı azaltmaqla qeyri-neft ixracını artıracaq, əhalinin məşğulluğunun artırılmasında önəmli rol oynayacaq. Cari ilin ilk rübündə Sumqayıtda «Azgüntex», Ağır Maşınqayırma zavodlarının istifadəyə verilməsi, habelə Yüksək Texnologiyalar Parkının yaradılması istiqamətində atılan addımlar sənayeləşmə sahəsində effektiv tədbirlərdən sayılır.

Ümumilikdə, iqtisadi tərəqqi prosesinin keyfiyyətə yeni mərhələsində qeyri-neft sənayesinin inkişafı həm də ölkədəki əlverişli biznes və investisiya mühiti ilə şərtlənir. Qeyri-sənaye sektorunda iri müəssisələrin işə salınması həm də iri vergi ödəyicilərinin sayının artması, vergitutma bazasının genişləndirilməsi, vergi daxilolmalarının həcmində artması üçün əlverişli zəmin yaradır.

Samir MUSTAFAYEV